

İSTİKLÂL MARŞIMIZ VE MEHMED ÂKİF ERSOY*

Dr. Ahmed Selâhaddin HİDÂYETOĞLU**

İSTİKLÂL MARŞI

-Kahramân Ordumuza-

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurbân olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahramân ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

*

Enbiyâ,
Evliyâ ve
Şühedâ'ya selâm olsun...
Mehmed Âkif'e ve Âkifler'e selâm...

Mü'min – Kâfir;
Muhlis – Münkir,
ayırt etmeden,
Rahmetiyle hepimizi ve herşeyi kuşatan,
Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun...

Âlemlere Rahmet Olan,
Sevgi ve Şefkat ma'deni;
Huyu güzel Muhammed Mustafâ'ya Salât ile Selâm olsun...

Yâ Rab!
Gönüllerimizde uyandırdığın Hidâyet Çerâğ'ını,
dalâlet rüzgârlarından sen koru...

Yâ Rab!
Kâfirleri, Mü'min;
Münkirleri, Muhlis eyle...

Yâ Rab!
Mü'minleri, Kâmil;
Âlimleri, Âmil;
Âmirleri, Âdil eyle...

Yâ Rab!
Öğrencilerimizi de muvaffak eyle...

Muhterem Vâlimizi ve Eşlerini,
Muhterem Paşamızı ve Eşlerini,
Muhterem Büyükşehir Belediye Başkanımızı,
Muhterem Rektörümüzü,
Muhterem Dostlarımızı,
Muhterem Misâfirlerimizi, hürmetle, muhabbetle selâmlarım...

Ümîdimiz Güzel Yavrularımızı;
Sevgili Öğrenci Cânlarımızı sevgi ve şefkatle kucaklarım...

Şefkatli Anneler, Merhametli Babalar;
Fedâkâr Öğretmen Arkadaşlarım! Dertlerinizi paylaşır,
Sizleri, gönlümle kucaklarım...

Bu güzel huzûrda bulunmama, bu rûhânî gecede konuşmama vesîle olan İl Kültür Müdürümüz, Dostum Sâlih Sedat Bey'e, kalbî şükrânlarımı sunarım...

*

İstiklâl Marşımız, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ilk defa 1 Mart,1921'de Mustafa Kemâl Paşa'nın başkanlık ettiği oturumda, Maârif Vekîli Hamdullah Subhî tarafından, alkışlar ve göz yaşları arasında dört kere okundu ve ayakta dinlendi. Kabulü müzâkeresi de, 12 Mart,1921 târihli oturumda yapıldı ve resmen Millî Marş olarak kabûl edildi.

Mehmed Âkif Bey, kendisine takdîm edilen 500 Lira mükâfâtı, kırgınlığa sebep olmamak için aldı ve, fakir, müslüman kadın ve çocuklarına iş öğreterek, onları fakirlikten kurtarmak gâyesiyle kurulmuş olan Dârü'l-Mesâî (İş Evi) adlı hayır derneğine bağışladı.

Bu mikdâr, o gün için çok para idi ve Âkif Bey'in buna ihtiyâcı vardı. Sirtında paltosu yoktu; ödünç palto ile idâre ediyordu.

*

İstiklâl Marşı'mızın, Mecliste göz yaşlarıyla ve büyük bir heyecanla kabûl edildiği gün Mehmed Âkif Bey'in cebinde, Zonguldak Milletvekîli Hayri Bey'den borç aldığı iki lira vardı.

Büyük bir fazîlet ve zarâfet; hamiyet ve asâlet sâhibi bir insan olan Mehmed Âkif Bey, İstiklâl Marşı'nı hayatta iken Safahât'ına almamıştır. Sebebini soranlara da: "Onu milletime hediye ettim; artık o, milletimindir. Zâten o, milletimin malı idi." diye cevap vermiştir.

İstiklâl Marşı'mızı değerlendirirken, yazıldığı devir gözönünde bulundurulmalı... Dolayısıyla İstiklâl Harbi'nin bir ölüm-kalım mücâdelesine olduğu iyi bilinmeli...

İstiklâl Marşı'mızı okurken ve dinlerken, Millî Mücâdele yıllarının mukaddes ve heyecanlı demleri düşünölmeli...

İstiklâl Harbi'ne bütün varlığı ile katılan Mehmed Âkif Bey, bu harbe iştirâk edenlerin duygu, düşünce ve inançlarına bizzât sâhiptir. Bu bakımdan O, kendi özü ile birleştirdiği azîz ve necîb milletimizin hissiyâtının ve îmânının tercümânı olmuştur.

İstiklâl Marşı'mızı, gençlerimize öğretirken, onlara bu manzûm eserin dayandığı îmân esâslarını; duygu, düşünce ve yaşayış sistemini iyice öğretmeliyiz ki, o mısra'ların kelimelerden ibâret olmadıklarını anlasınlar.

Vatan, bayrak, hürriyet ve istiklâl gibi mukaddes kavramların ma'nâ ve önemi, sulh ve sükûn devirlerinde pek anlaşılmaz. Hattâ onları umursamıyanlar veya hiçe sayanlar bile çıkar. Fakat bir milleti, yok olma ile karşı karşıya bulunduran harp günleri, mukaddes kavramların ne kadar hayâtî olduğunu kuvvetle hissettirir. O zaman, o milletin fertleri o mukaddes kavramlar uğruna ölümü göze alır. Bu ferd mü'min ise, şehâdet şerbetine tâlib olur...

*

İstiklâl Marşı'mızda, mensûbu olmakla iftihâr ettiğimiz azîz ve necîb milletimizin neye inandığını, ne için harb ettiğini, mukaddes kavramlarının neler olduğunu açık ve seçik bir şekilde ortaya konulduğunu görmekteyiz.

Mehmed Âkif Bey Merhûm'a minnettârız. O'nun idealindeki "Âsım'ın Nesli'nden olmakla ve bu neslin devâmını sağlamakla şükranlarımızı ödemeye çalışacağız.

*

Kahramân Ordumuza ithâf edilen İstiklâl Marşı'mızı kısaca inceleyelim:

Birinci kıt'ada konu, Al Sancak'tır.

Al Sancak, Türk Devlet ve milletinin sembolüdür.

Bayrağımızın al rengi, şâirimizde bir alev intibâi uyandırmıştır. Bu alev sönmez. Zîrâ onun çıktığı kaynak her Türk devleti âilesinin evinde yanan ocaktır. Yurdun üstünde tüten en son ocak kaldıkça, bu bayrağın alevi bu şafakta dalgalanacaktır.

Bayrağımızda dikkati çeken ikinci sembol yıldızdır. Şâirimiz, bu yıldız ile gökteki yıldızı birleştirir. Gökteki yıldız kimsenin eli dokunamayacağı gibi milletimizin yıldızı olan al bayrağımızın yıldızına da kimse el süremez. Mehmed Âkif Bey'in burada belirtmek istediği Türk Milletinin; Türk Devletinin ölmezliği fikridir. Şâirimiz, ordu ve millete, "korkma, sönmez!" derken bu inanca dayanmaktadır.

İkinci dörtlükte, bayrağımızın üçüncü sembolü olan "Hilâl" den hareket edilmiştir. Bayrağımızdaki hilâl, hilâl kaşlı sevgiliye benzetilir. Hilâl kaşlı sevgili, tehlikeler içinde bulunduğu ve kendisini sevenlerden fedâkârlık beklediği için kaşlarını çatmıştır. Şâirimiz, vatanın timsâli olan hilâl kaşları çatık sevgiliye, gülmesi için yalvarır:

Çatma, kurbân olayım, çehreni ey nâzlı hilâl!

Kahramân ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celâl?

*

Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl

mısrâındaki Hak, Allah'ın güzel isimlerinden "El-Hak" İsm-i Şerifi'dir. Ya'nî, gerçek adâlet ve hakkâniyet sâhibi olan; doğru olup bâtil olmayan Allah'dır.

Hak kelimesinin diğer ma'nâsı, adâlet ve hukuktur.

Hak, aynı zamanda, yapılan bir iş, fedâkârlık veya durum karşılığı, alınması gereken paydır.

Tevhîd'e gönül verenlerin, dünyâ hayâtındaki huzûr ve seâdeti, ancak, Cenâb-ı Hakk'a kul olmakla; adâlet ve hukûka riâyet etmekle mümkün olabilir...

Üçüncü kıt'ada, hürriyet kavramı bahis konusudur. Bu kavram, tabîattan alınan benzetmelerle müşahhas olarak ifâde edilmiştir.

Dördüncü kıt'ada maddî güç ile ma'nevî güç mukayese edilmiştir:

Bir tarafta çelik zırlı duvarlar, bir tarafta îmân dolu sîneler...

İnsanı üstün kılan maddî güç değil, îmânıdır. İmân olmazsa, maddî güç başarı kazanamaz.

Bu kıt'ada Âkif Bey, hiç hakkı olmadığı hâlde, başka milletlere saldıran, sözde medenî batıyı, tek dişi kalmış canavara benzetmektedir.

Sömürgeci batı, birinci dünyâ savaşından sonra, üstünlüğünü kaybetmiştir. Bu bakımdan, şâirimizin, sömürgeci batıyı, tek dişi kalmış canavara benzetmesi yerindedir.

Âkif bey, kendini medenî diye tanıtan vahşî batı ile şöyle alay eder:

Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir îmânı boğar,
"Medeniyyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Bu beyitteki ulusun kelimesine, başka ma'nâ vermek yanlışır. Ulusun kelimesindeki ma'nâ, canavarın ulumasıdır.

Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar bırakın, varsın ulusun; ulusun dursun... Böyle bir îmânı nasıl boğar? Boğabilir mi?

Beşinci kıt'ada, düşmanla savaşan; düşmana îmânlı göğsünü siper eden askere hitâb ediyor. Ordu dayanırsa, zafer muhakkaktır.

Doğacaktır sana va'd ettiği günler Hakk'ın...

Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Elbette Allah'a îmân edenler, bu dünyâda er geç zafere ulaşırlar; yarın da ebedî seâdete kavuşurlar.

Altıncı ve yedinci kıt'ada konu vatan kavramıdır.

Dış görünüşü bakımından vatan bir toprak parçası... Bu toprak parçasını mukaddes kılan; cennet kılan, bağrında gömülü kanlı şehîd bedenleridir.

Bu dünyâ hayâtında vatan, cân ve cânândan daha değerlidir.

*

Sekizinci ve dokuzuncu kıt'alarda konuşan, şehîdin rûhudur. O muazzez ve mukaddes şehîd ruhunun, Allah'dan yegâne emeli şudur:

Uğruna seve seve cân verdiği ma'bedinin göğsüne, yabancı elinin değmemesi ve şehâdetleri dînin temeli olan Ezân-ı Muhammedî'nin ebediyyen yurdunun üstünde inlemesidir.

Dîn uğruna savaştan asker, şehîd olduktan sonra, kanları ezân seslerini işitirse, mezarından kalkacak, yarasından aka aka, herşeyden soyunmuş bir rûh gibi göklere yükselerek, başı arşa degecektir.

*

Bu ezânlar -ki şehâdetleri dînin temeli-

mısrâındaki şehâdet kelimesi, şâhidlik ma'nâsına geldiği gibi, Ezân-ı Muhammedî'de geçen:

Eşhedü en lâ ilâhe illallah;

Eşhedü enne Muhammeden rasûlullah.

cümlelerine tekâbül eder.

Bu cümleleri diliyle söyleyen; kalbiyle tasdîk eden, müslüman olur. Zîrâ İslâm'ın şartı:

Kelime-i Şehâdet'tir.

Günde beş vakit okunan Ezân-ı Muhammedî ile, İslâm'ın temelini teşkil eden bu cümleler tekrârlanır, durur...

Elin, baş parmaktan sonra gelen parmağına, şehâdet parmağı denilir. Şehâdet parmağını kaldıran müslüman, gönlündeki şehâdeti i'lân etmiş olur.

Dikkatle bakılırsa, minârelerin de göklere uzanmış şehâdet parmakları oldukları görülecektir.

İstiklâl Marşı'mızın onuncu ve sonuncu bendi, şiirde ortaya konulan fikir ve inançların özeti gibidir. Bu mısralarda da, azîz milletimizin ölmeyeceği; devletimizin ebediyyen yaşayacağı inancı vardır.

Mehmed Âkif Bey gibi düşünen bizlerin inancı odur ki, Türk Devleti'nin var olmasında yegâne âmil İslâmiyyet'tir. İşte İslâmiyyet'in temelindeki:

Vahdet – Adâlet;

Ezeliyyet ve Ebediyyet fikri,

"Devlet-i ebed - müddet" inancını doğurmuştur...

Bu duygu ve düşüncelerle, rûhumuzun yanık nefesiyle; gönlümüzün nâzlı niyâzını, Mehmed Âkif Bey Üstâdımızın dilinden tekrârlıyalım:

Rûhumun senden İlâhî şudur ancak emeli:

Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli;

Bu ezânlar -ki şehâdetleri dînin temeli-

Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

*

Efendim,

Biraz sonra Tasavvuf Mûsikîsi icra edilecek...

Devlet Korosu'ndaki âşık cânlar, sesleriyle ve sazlarıyla, İlahîler okuyarak bizleri Ka'be'nin yollarına; Sevgili Peygamberimizin toprağına düşürecekler... Bu bakımdan, Mehmed Âkif Bey'in, mûsikî vechesini kısaca, birkaç cümleyle belirtmeyi gönlüm arzuladı.

Mehmed Âkif Bey'in, dikkate şâyân bir mûsikî bilgisi ve zevki vardı.

Mûsikîyi seven şâirimiz, husûsî sohbetlerinde, arkadaşlarıyla birlikte şarkılar, İlahîler okur; güzel sesli olanlara gazeller ve na'tler okuturdu.

Bizim Yûnus'un İlahîleriyle mest olur; vecde dalardı.

Neyzen Tevfik'i dinlerken, gözlerinden sessizce yaşlar döken Mehmed Âkif Bey, bir ara hergün Neyzen'in kaldığı pejmürde han odalarına gidip ondan Ney meşk eder... Ankara Tâceddîn Dergâhı'ndaki yalnız kaldığı gecelerinde Âkif Bey'in en iyi arkadaşı Nây'ı olmuştur...

Hayrânı olduğu bir mûsikî üstâdı da Şerîf Muhyiddîn Beyefendi'dir. O'nun Udu'nu, Viyolonselini, gözleri kapalı, ibâdet vecdiyle dinlerdi.

Kemânını dinlediği Sa'dî İŞILAY'a söylediği medhiyeden şu beyti naklederek; arz ederek susuyorum:

"Bütün eşyâ, Hudâ'yı zikr eder, bu sırr-ı hikmetdir.

Kemânın, bî-gümân, Allâhu Ekber'den ibâretidir..."

Hürmetlerimle...

*

**

***

**

*

12 Mart,1997

3 Zî'l-ka'de,1417

KONYA

-----
* T.C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü tarafından tertîb edilen, "İstiklâl Marşı'mızın T.B.M.M.'nde Kabûlünün 76. Yıldönümü Kutlamaları Programı"nda yapılan konuşmanın metnidir. (12 Mart,1997 Çarşamba; Saat: 20.00 Devlet Tiyatrosu Salonu.)

** S.Ü. İlahiyat Fakültesi, Türk-İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı ile Türk-Din Mûsikîsi Anabilim Dalı Başkanı.

Bu konuşma metnini 12 Mart,2022 tarihinde semazen.net sayfasında yayınlanmak üzere gözden geçirip hazırlayan torunum Güzide Lale Hidayetoğlu'na teşekkür ederim.